

Gândirea critică în educația adulților.

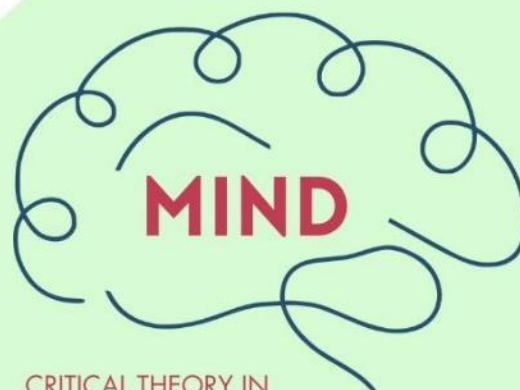
Compendiu de idei (merită citit)

AUTORI

COORD.: DANIELA DUMITRU, RAMONA-ELENA RICHÎȚEANU-NĂSTASE, MIHAELA MINCIU, MONICA PĂDURARU

ECHIPA DE CERCETARE: DAIVA PENKAUSKIENĖ, PETRA KATANA, ANTONELA MARJANUŠIĆ, IVETA VERSE, SANDRA KALNIŅA, ROBERT MIHĂILĂ, CAMELIA STĂICULESCU

CRITICAL THEORY IN
ADULT EDUCATION PRACTICE:
EMPOWERMENT FOR CRITICAL ACTIONS

Cuprins

Introducere	3
Metodologie.....	4
Rezultate.....	6
Ce este gândirea critică?	6
Portret de gânditor critic	7
Dimensiuni ale CT	9
Gândirea critică în educația adulților. Revizuirea internațională a burselor	11
Conținut, strategii de predare și aspecte privind gândirea critică în educația adulților	13
Beneficiile, semnificația și rezultatele intervențiilor de gândire critică în educația adulților	14
Recomandări și evoluții ulterioare	16
Revizuirea literaturii naționale.....	18
1. Experiința croată în promovarea gândirii critice în educația adulților	18
2. Experiința lituaniană în promovarea gândirii critice în educația adulților	20
3. Experiința letonă în promovarea gândirii critice în educația adulților	22
4. Experiința românească în promovarea gândirii critice în educația adulților	23
De ce au nevoie adulții de gândire critică?	23
Cercetare calitativă. Interviu cu experți	25
Concluzii	27
Bibliografie	28

Finanțat de Uniunea Europeană. Opiniile și punctele de vedere exprimate aparțin însă numai autorului (autorilor) și nu reflectă neapărat opiniile Uniunii Europene sau ale Agenției Naționale. Nici Uniunea Europeană, nici Agenția Națională nu pot fi considerate responsabile pentru acestea.

Acest rezultat intelectual (IO1) a fost conceput și dezvoltat în cadrul proiectului „MIND - Teoria critică în practica educației adulților: împuternicire pentru acțiuni critice”.

Mulțumim tuturor partenerilor pentru contribuțiile lor prețioase

Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija, LT

Šiuolaikinių didaktikų centras, LT

Centrul de Dezvoltare a Educației, LV

Asociația Letonă pentru Educația Adulților, LV

Academia de Studii Economice din București, RO

Asociația Egomundi, RO

Ustanova za obrazovanje odraslih Dante, HR

Pucko otvoreno učiliste Libar, HR

Autori:

COORD: DANIELA DUMITRU, RAMONA-ELENA RICHÎTEANU-NĂSTASE, MIHAELA MINCIU, MONICA PĂDURARU

ECHIPA DE CERCETARE: DAIVA PENKAUSKIENĖ, PETRA KATANA, ANTONELA MARJANUŠIĆ, IVETA VERSE, SANDRA KALNIŅA, ROBERT MIHĂILĂ, CAMELIA STĂICULESCU

Logo și layout concepute de DANTE

© Consorțiul proiectului Erasmus+ „MIND - Critical theory in adult education practice: empowerment for critical actions”

Această lucrare este sub licența Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License. Pentru a vizualiza o copie a acestei licențe, vizitați <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/> sau trimiteți o scrisoare la Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, SUA.

Introducere

Studiul de față este o analiză sistematică a peisajului educației adulților, realizată prin strategii de predare non-formală, cu scopul de a spori abilitățile și dispozițiile gândirii critice (TC).

O serie de criterii de selecție a lucrărilor au fost descrise și aplicate la publicațiile internaționale și naționale.

Constatările noastre au indicat că definiția gândirii critice în educația adulților este în concordanță cu definițiile și școlile dominante, dar există o lipsă de cercetare în acest domeniu. În consecință, lucrarea noastră poate ajuta la iluminarea unui domeniu emergent, și anume gândirea critică în educația adulților.

Literatura de specialitate consultată indică faptul că nu există o specificitate națională pentru educația adulților sau pentru gândirea critică. Am identificat mai multe strategii, inclusiv învățarea bazată pe probleme și învățarea autodirijată, care sunt comune atât în educația adulților, cât și în educația pentru gândirea critică. Au fost încercate diferite metode (cluburi de lectură, cursuri de calcul, cursuri de artă, chestionare, crearea de rețele și prietenii etc.) pentru a aduce împuternicirea și autodeterminarea în viața adulților.

De asemenea, am utilizat o metodologie de cercetare calitativă, un interviu scris online cu experții din echipa de cercetare, pentru a înțelege mai bine și a descrie subiectul prin ochii lor. Rezultatele au arătat că gândirea critică este considerată o abilitate a vieții de zi cu zi și că aceasta aduce decizii mai înțelepte și claritate. Este, de asemenea, un antidot împotriva dezinformării și a știrilor false, dar îmbunătățește și comunicarea.

S-a subliniat faptul că, în realitatea complicată a vieții de adult, CT poate fi periculos. Mulți oameni decid să nu-și exprime gândurile critice pentru că ar putea să-și piardă locul de muncă, prietenii și chiar să fie uciși. Dar nu a fost un consens, iar alți experți au spus că din spiritul critic se pot extrage doar beneficii.

Metodologie

Ne propunem să propunem o analiză sistematică a literaturii, folosind o cercetare documentară a celor mai relevante lucrări, naționale și internaționale. Prin urmare, am propus următoarele etape și criterii de colectare a datelor:

1. Cuvinte-cheie recomandate pentru căutarea booleană:

- gândirea critică ȘI educația non-formală ȘI educația adulților
- gândirea critică ȘI educația non-formală ȘI educația adulților ȘI Croația / Letonia / Lituania / România (pentru fiecare dintre țările reprezentate în echipa de cercetare)

- dacă este necesar (dacă au fost găsite prea multe intrări) adăugați ca cuvinte cheie "intervenții ȘI meta-analiză ȘI recenzii sistematice"

În cazul în care se găsesc prea puține intrări, în special la nivel național, căutarea continuă până în ultimii 10 ani și chiar mai departe, dacă cercetătorii au cunoștință de contribuții semnificative pentru dezvoltarea viitoare a proiectului.

2. Completarea fișelor de lectură

Pentru fiecare literatură relevantă selectată (CT, educație pentru adulți, intervenții, articole de analiză), cercetătorii au scris o fișă de lectură. Am recomandat ca articolele și capitolele selectate să fie **intervenții** (programe experimentale, cercetare-acțiune și diverse tipuri de programe pentru adulți legate de TC, chiar dacă TC este o problemă secundară), **meta-analize** sau **recenzii sistematice** privind TC în educația adulților, în ultimii 5-10 ani. Eram conștienți de faptul că pandemia a alterat cercetarea empirică, iar acest lucru a dus la decizia de a merge până în urmă cu 10 ani.

Prezentăm rezultatele analizei prin explicarea definițiilor gândirii critice, portretul gânditorului critic ideal, precum și obiectivele, rezultatele și recomandările autorilor analizați.

Scopul revizuirii este de a aduna informații relevante și noi, în context intervențional și aplicat. Aveam nevoie să adunăm dovezi de intervenții, programe de gândire critică pentru educația adulților în contexte non-formale, pentru a avea un punct de plecare pentru crearea programului nostru de formare pentru a spori gândirea critică la adulți.

Rezultate

În căutarea de lucrări de calitate, echipa a găsit (pe Google Scholar și Web of Science) un număr impresionant de lucrări, aproape 60.000. Însă majoritatea nu îndeplineau criteriile prezentate în metodologie. Multe lucrări nu se refereau deloc la gândirea critică, iar acesta a fost principalul motiv pentru a le exclude. Mai mult, acestea nu prezentau intervenții, programe de formare sau de educație, iar acesta a fost al doilea motiv de excludere. În plus, anul publicării a fost al treilea criteriu principal de excludere.

În cele din urmă, au fost reținute pentru analiză 13 lucrări în context internațional și 16 lucrări în cele patru contexte naționale (croată, letonă, lituaniană și română), adică 29 de lucrări în total. În cele ce urmează, vom prezenta rezultatele structurate în mai multe secțiuni: definițiile TC în educația adulților, conținutul și problemele abordate în literatura internațională, recomandările și concluziile lucrărilor selectate. În cele din urmă, o secțiune separată a fost creată pentru a prezenta cele patru contexte naționale.

6

Ce este gândirea critică?

Ennis, 1962	"evaluarea corectă a declarațiilor"
McPeck, 1981	"exploatarea inteligentă a tuturor dovezilor relevante pentru a rezolva o anumită problemă"
Chance, 1986	"capacitatea de a analiza fapte, de a crea și organiza idei, de a susține opinii și de a face comparații, de a face deducții, de a evalua argumente și de a rezolva probleme în scopul" de a rezolva o anumită problemă"
Brookfield, 1987	"implică punerea sub semnul întrebării a ipotezelor care stau la baza modurilor noastre obișnuite, obișnuite de a gândi și de a acționa și apoi să fim gata să gândim și să acționăm diferit pe baza acestei chestionări critice"
Mayer & Goodchild, 1990	"judecată intenționată, autoreglementată, care are ca rezultat analiza, evaluarea, deducția și interpretarea, precum și explicațiile conceptuale, probatorii, metodologice, criteriile sau contextul pe care se bazează judecata"
Facione, 1990	"un proces sistematic și activ de înțelegere și evaluare a argumentelor"

Moore & Parker, 1991	"determinarea atentă și intenționată a acceptării, respingerii sau suspendării hotărârii"
Behar-Horenstein & Niu, 2011; Snyder & Snyder, 2008; Smith, 2003	"gândire reflexivă controlată, folosind argumentarea activă, raționamentul logic, deducția și aprecierea informațiilor în formularea unor judecăți valoroase"
Burn & Sinfield, 2016	"gândirea critică constă în formularea unor judecăți clare și argumentate, bazate pe interpretarea, înțelegerea, aplicarea și sintetizarea dovezilor adunate din observații, lecturi și experimente"
D. Halpern	"gândirea critică este utilizarea tehnicilor sau strategiilor cognitive care cresc probabilitatea de a obține un rezultat calitativ. Este un tip de gândire utilizat pentru a rezolva probleme, a formula concluzii, a evalua opțiuni și a lua decizii"
M. Lipman	"gândirea critică este o gândire care promovează judecata prin faptul că se bazează pe criterii, se autocorectează și este sensibilă la context"
D. Hatcher, L. Spencer	"gândirea critică este un mod de gândire care urmărește să ajungă la o judecată exclusiv pe baza alternativelor cântărite cu bună credință, respectând dovezile și argumentele folosite"

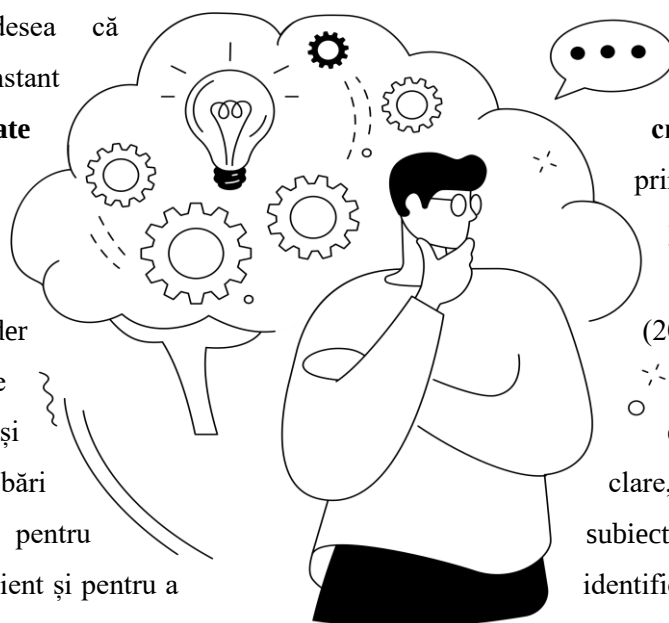
Portret de gânditor critic

Atunci când o persoană are o gândire critică, ea este mai predispusă să vadă imaginea de ansamblu.

Angajarea unei gândiri critice nu implică adoptarea unei poziții negative sau fixarea pe defecte. Mai degrabă, implică rafinarea gândurilor pentru a deconstrui o problemă sau o informație, a o interpreta și a utiliza această înțelegere pentru a ajunge la o decizie sau o evaluare în cunoștință de cauză.

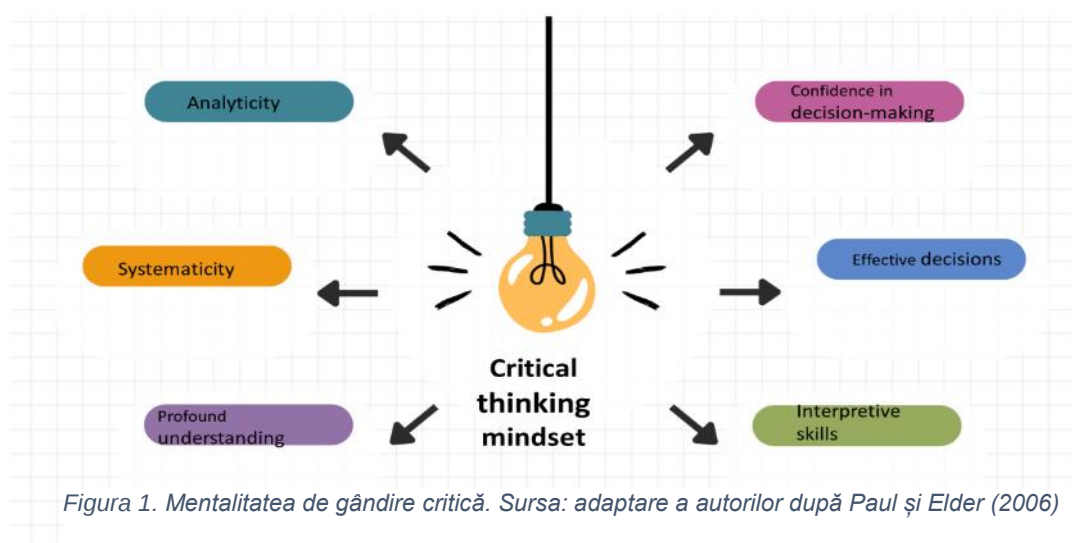
Se spune adesea că folosesc în mod constant posedă o **mentalitate** abilitate se dobândește mai degrabă decât înăscută.

Paul & Elder gânditor critic foarte bine probleme vitale și formularea unor întrebări informațiilor relevante pentru le interpreta în mod eficient și pentru a bine argumentate. De asemenea, la nivel indicat faptul că persoanele care demonstrează abilități de analiză și evaluare critică reflectă adesea și analiticitate, sistematicitate și încredere în luarea deciziilor, indiferent de

persoanele care gândirea critică **critică**, deși această prin învățare și practică, printr-o trăsătură

(2006) consideră că un pregătit abordează complexe prin clare, colectarea și analiza subiectele cercetate pentru a identifica soluții și concluzii organizațional, angajatorii au

profesie (Penkauskienė, Railienė, & Cruz, 2019). Capacitatea de a analiza critic și de a valida informațiile într-un mediu de afaceri din ce în ce mai schimbător le permite angajaților să adapteze cele mai eficiente decizii, astfel încât organizațiile în care activează să își mențină avantajul competitiv.

Dimensiuni ale CT

Figura 2. Competențe de gândire critică. Sursa: Reprezentarea autorilor după Facione (1990)

Orientările WSU definesc șapte elemente esențiale ale gândirii critice: identificarea unei probleme sau a unei situații, stabilirea unei perspective asupra situației analizate, recunoașterea unei perspective alternative, plasarea problemei într-un context adecvat, identificarea, analiza și evaluarea dovezilor, recunoașterea ipotezelor subiacente care reprezintă problema, analiza și evaluarea implicațiilor și a concluziilor potențiale (Kumar & Refaei, 2017; Condon & Kelly-Riley, 2004).

Experții Proiectului Delphi identifică următorul set de abilități cognitive ca fiind dimensiunile centrale ale gândirii critice:

1. Interpretare
2. Analiză
3. Evaluare
4. Inferența
5. Explicația
6. Autoreglementarea. (Facione, 1990,

apud Dumitru, D. 2013, p.28-33)

Fiecare dintre cele șase competențe descrise cuprinde competențe subordonate.

1. Interpretarea: reprezintă înțelegerea și exprimarea sensului sau semnificației unei mari varietăți de experiențe, situații, date, evenimente, judecăți, opinii, reguli, proceduri sau criterii. Interpretarea include trei subaptitudini: clasificarea, decodarea semnificației și clarificarea semnificației.

2. Analiză: persoana identifică relațiile

inferențiale reale și intenționate de către interlocutor între enunțurile, întrebările, conceptele, descrierile și orice alte forme de reprezentare pe care acesta le folosește pentru a-și exprima opiniile, judecățile,

experiențele, motivele sau convingerile. Analiza presupune: examinarea ideilor, detectarea argumentelor; și analizarea acestora.

3. Evaluare: persoana evaluează și cântărește credibilitatea declarațiilor sau reprezentărilor care sunt aduse în sprijinul percepțiilor, experiențelor, judecăților, convingerilor sau opiniilor emise de o altă persoană. Subaptitudinile acestei părți a gândirii critice sunt evaluarea afirmațiilor și evaluarea argumentelor.

4. Inferența: un gânditor critic angajat într-un proces de deducție identifică și furnizează elementele necesare pentru a trage concluzii sustenabile. El formulează ipoteze, ia în considerare informațiile relevante și evaluează consecințele care decurg din date, declarații, dovezi, principii, concepte, opinii, credințe sau alte forme de reprezentare. Subaptitudinile de deducție sunt următoarele: punerea în discuție a dovezilor, coniecturarea alternativelor și formularea concluziilor.

5. Explicație: atunci când explicăm ceva, justificăm în termeni de dovezi conceptuale, metodologice, legate de criterii și contextuale ceea ce cineva susține ca rezultat. Subcompetențele sunt specificarea rezultatelor, justificarea procedurilor și prezentarea argumentelor.

6. Autoreglarea - presupune monitorizarea conștientă a propriilor activități cognitive, a elementelor utilizate în aceste activități și a rezultatelor obținute, toate acestea fiind realizate prin analiza și evaluarea raționamentelor și inferențelor și prin concentrare. Autoreglarea se realizează prin apelarea la două abilități: autoexaminarea și autocorecția.

Gândirea critică în educația adulților. Revizuirea internațională a burselor

În ceea ce privește educația adulților, gândirea critică este o abilitate foarte importantă care contribuie la dezvoltarea învățării pe tot parcursul vieții pentru a se adapta rapid la provocările mediului extern și pentru a profita de fiecare oportunitate.

Rolul educatorului pentru adulți ar trebui să fie acela de a facilita gândirea critică. Facilitarea gândirii critice este un aspect crucial al rolului unui educator de adulți. Iată cum un educator de adulți poate îndeplini acest rol în mod eficient:

1. *Crearea unui mediu de învățare deschis*: Un educator pentru adulți ar trebui să creeze o sală de clasă sau un mediu de învățare în care elevii să se simtă confortabil să-și exprime liber gândurile și opiniile. Încurajarea dialogului deschis favorizează gândirea critică, permițând elevilor să exploreze diverse perspective și să conteste presupunerile.

2. *Punerea de întrebări provocatoare*: În loc să se limiteze la simpla transmitere de informații, un educator pentru adulți ar trebui să pună întrebări care să stimuleze gândirea critică.

3. *Încurajarea cercetării și explorării*: Educatorii pentru adulți ar trebui să încurajeze studenții să pună întrebări și să caute răspunsuri în mod independent. Prin promovarea învățării bazate pe investigație, educatorii le dau posibilitatea studenților să exploreze subiecte în profunzime, să efectueze cercetări și să își dezvolte abilitățile de gândire critică prin implicarea activă în materie.

4. *Oferirea de oportunități de reflecție*: Reflecția este esențială pentru aprofundarea înțelegerii și perfecționarea abilităților de gândire critică. Un educator pentru adulți ar trebui să includă oportunități de reflecție în procesul de învățare, cum ar fi jurnalul, discuțiile de grup sau eseurile de reflecție, permițând studenților să își evalueze progresul învățării și să identifice domeniile de creștere.

5. *Promovarea colaborării și a dezbaterii*: Mediile de învățare colaborativă promovează gândirea critică prin expunerea elevilor la diverse perspective și prin încurajarea dezbaterilor constructive. Un educator pentru adulți ar trebui să faciliteze discuții de grup, dezbateri și proiecte de

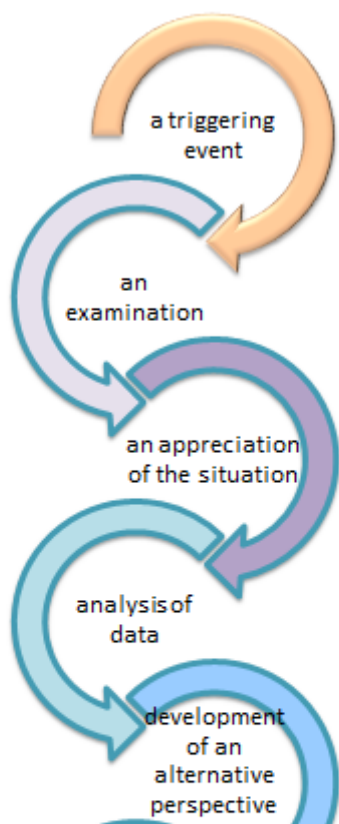
colaborare în care elevii se pot implica cu ideile celorlalți, pot contesta presupunerile și își pot apăra punctele de vedere.

6. *Modelarea abilităților de gândire critică*: Educatorii de adulți ar trebui să modeleze abilitățile de gândire critică în practicile lor de predare.

7. *Oferirea de feedback constructiv*: Feedback-ul este esențial pentru a ghida procesele de gândire critică ale elevilor și pentru a-i ajuta să se îmbunătățească. Un educator pentru adulți ar trebui să ofere feedback în timp util și constructiv cu privire la ideile, argumentele și abordările de rezolvare a problemelor elevilor, evidențiind punctele forte și domeniile de îmbunătățire.

8. *Promovarea conștientizării metacognitive*: Metacogniția implică înțelegerea proceselor și strategiilor de gândire ale unei persoane. Un educator pentru adulți ar trebui să îi ajute pe elevi să își dezvolte conștiința metacognitivă, încurajându-i să reflecteze asupra modului în care abordează sarcinile de învățare, să își monitorizeze înțelegerea și să își ajusteze strategiile, după cum este necesar, pentru a-și îmbunătăți abilitățile de gândire critică.

În general, facilitarea gândirii critice creează un mediu de învățare dinamic care promovează

investigația, reflecția, colaborarea și metacogniția, permițându-le elevilor să devină gânditori independenți și critici, capabili să facă față provocărilor complexe din viața lor personală și profesională.

În contextul educației adulților, Brookfield (1987) propune un model de gândire critică care constă într-o abordare în cinci faze (Garrison, 1992): un eveniment declanșator, o examinare, o apreciere a situației, o analiză a datelor pentru a explica toate anomaliile, dezvoltarea unei perspective alternative și integrarea tuturor aspectelor și perspectivelor în structura vieții.

Garrison (1991) a sugerat un model conceptual pentru dezvoltarea gândirii critice la cursanții adulți:

- 1) identificarea problemei - o fază inițială a gândirii critice;
- 2) definirea problemei - gândirea devine direcționată și intenționată;

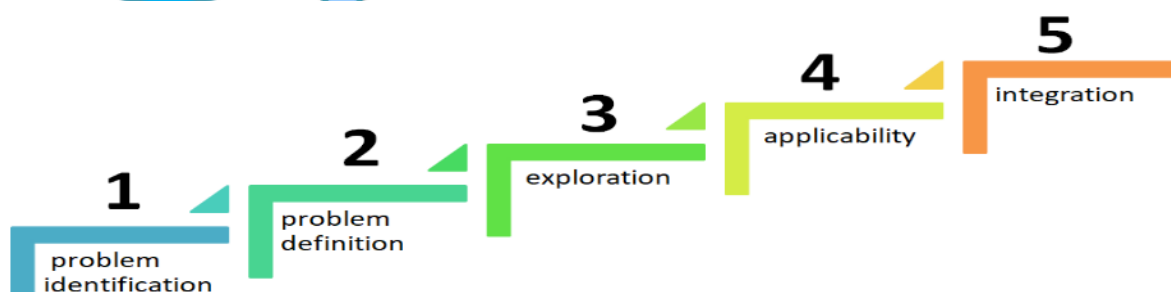

Figura 3. Model de gândire critică pentru educația adulților. Sursa: Reprezentarea autorilor după Brookfield (1987) și Garrison (1992)

- 3) explorarea - de la lumea faptelor la lumea ideilor;

Figura 4. Gândirea critică pentru studenții adulți. Sursa: Reprezentarea autorilor după Garrison (1992)

- 4) aplicabilitatea - ideile sunt explorate prin gândire abstractă;
- 5) integrarea - faza finală, reprezintă aplicabilitatea ideii.

Conținut, strategii de predare și aspecte privind gândirea critică în educația adulților

Literatura de specialitate privind gândirea critică în educația adulților, deși limitată, oferă informații valoroase pentru formatori și elaboratorii de programe. Diferiți cercetători au contribuit la înțelegerea și promovarea abilităților de CT la cursanții adulți prin diferite abordări și strategii.

Santos Meneses, Pashchenko și Mikhailova (2023) abordează deficiențele de gândire critică în rândul absolvenților și al adulților, subliniind nevoia de competențe de TC la locul de muncă. Aceștia pledează pentru combinarea învățării online cu metode centrate pe student, cum ar fi învățarea bazată pe probleme. Lucrările lor anterioare, împreună cu cele ale lui Sadova, Khill, Pashchenko și Tarasova (2022), includ dezvoltarea unui test computerizat pentru a evalua CT la cursanții adulți.

D.R. Garrison (1992), un pionier în domeniul învățământului la distanță, explorează integrarea cadrelor de gândire critică și de învățare autodirijată în educația adulților. Garrison subliniază importanța unui dialog continuu între cursanți și facilitatori pentru a echilibra controlul în educație.

Brookfield, Archibald și Neubauer (2018) leagă gândirea evaluativă de gândirea critică pentru a îmbunătăți practicile de evaluare în educația adulților la mai multe niveluri. La nivel macro, aceștia subliniază rolul evaluării în promovarea binelui comun. La nivel meso, ei se concentrează pe creșterea și dezvoltarea profesională a evaluatorilor. La nivel micro, ei evidențiază practicile reflexive zilnice, iar la nivel meta, ei discută despre meta-reflexie, sau reflecția asupra reflecției.

Brookfield (2013), în lucrarea sa "Tehnici puternice de predare a adulților", analizează conceptul de putere în educația adulților și implicațiile sale pentru predare. El identifică trei conotații ale puterii: ca forță carismatică, ca forță de control și ca mijloc prin care cursanții pot decide conținutul și metodele de învățare, dându-le astfel posibilitatea de a aplica noile competențe în afara sălii de clasă.

Grenier, Callahan, Kaepfel și Elliott (2022) explorează cluburile de carte ca spații de învățare non-formală în organizații care încurajează pedagogia publică critică. Aceștia subliniază crearea de legături sociale, implicarea intenționată și reflecția sistematică în cadrul cluburilor de carte. Aceste spații sprijină creșterea personală și profesională a indivizilor marginalizați prin satisfacerea nevoilor psihologice nesatisfăcute.

Joann M. Vaske (2001) trece în revistă diferite modele de dezvoltare a gândirii critice în educația adulților, inclusiv modelul de rezolvare a problemelor, transformarea perspectivei și un model în cinci faze al gândirii critice. Vaske face, de asemenea, referire la Brookfield (1986), care a oferit principii

pentru facilitarea eficientă a învățării, cum ar fi participarea voluntară, respectul reciproc, colaborarea, praxisul, reflecția critică și autodirecționarea. Vaske evidențiază dificultatea evaluării TC din cauza complexității sale.

Alexis Kokkos (2013) sugerează utilizarea artei pentru a îmbunătăți abilitățile de CT la adulții în vârstă. El susține că implicarea în artă îi ajută pe adulții în vârstă să depășească stereotipurile și concepțiile greșite care le împiedică înțelegerea lumii.

Olena Terenko (2019) discută modelul nord-american de educație a adulților, care se concentrează pe învățarea pe tot parcursul vieții determinată de schimbările sociale și economice. Acest model pune accentul pe motivația internă legată de obiectivele personale.

Schoultz (2023) descrie tradiția nordică și germană Didaktik, care pune accentul pe practicile didactice reflexive și pe conceptul de Bildung. Această tradiție se concentrează pe dezvoltarea și creșterea personală prin educație, cu o abordare dialogică care ia în considerare nevoile emoționale, culturale, psihologice, fizice și sociale ale adulților în vârstă.

Gal, Grotluschen, Tout și Kaise (2020) evidențiază importanța numerarului ca o componentă esențială a învățării adulților, care cuprinde alfabetizarea financiară, de sănătate, digitală și civică. Dezvoltarea competențelor critice de calcul este esențială pentru participarea adulților în societate și pe piața muncii.

De Camillis et al. (2020) examinează competențele critice necesare educatorilor de adulți folosind modelul bioecologic al lui Bronfenbrenner. Aceștia identifică competențele pedagogice, relaționale, contextuale și reflexive ca fiind esențiale pentru o educație eficientă a adulților.

Santos-Meneses, Pashchenko și Mikhailova (2023) propun un model de dezvoltare a TC în educația adulților bazat pe motivația intrinsecă și flexibilitatea învățării. Aceștia afirmă că, deși autoînvățarea este importantă, învățarea în colaborare rămâne crucială pentru dezvoltarea eficientă a TC la adulți.

Beneficiile, semnificația și rezultatele intervențiilor de gândire critică în educația adulților

Cercetările cuprinse în acest compendiu pe tema gândirii critice la adulți evidențiază o serie de beneficii ale dezvoltării gândirii critice în diferite contexte, formale sau mai puțin formale.

Schimbările și evoluțiile tehnologice, științifice, economice și sociale rapide impun din ce în ce mai mult adulților să aibă mai multe abilități de raționament critic și reflexiv și capacitatea de a recunoaște, interpreta și înțelege un spectru din ce în ce mai larg de manifestări sau contribuții ale

matematicii, statisticii și numericii într-o gamă largă de domenii ale vieții. (Gal, Iddo; Grotlüschen, Anke; Tout, Dave; Kaiser, Gabriele, 2020)

Olena Terenko (2019) analizează literatura științifică americană privind educația adulților și arată că educația adulților din SUA este văzută ca un proces educațional organizat care ajută un adult să dobândească noi cunoștințe, abilități și competențe.

Credem că acest punct de vedere ar trebui să se aplice oricărei țări și oricărei persoane care are educație de bază; presupune toate tipurile de educație, cu sau fără acreditare: formală, informală, non-formală; cuprinde diferite tipuri de organizare a învățării - tradițională și la distanță; poate fi organizată nu numai în clase, ci și în ateliere, biblioteci, biserici, muzee, acasă; poate fi organizată de diferiți furnizori - personalități private, voluntari, comunitate. Așadar, studiile analizate se concentrează pe necesitatea dezvoltării TC în diferite contexte de învățare.

Unele studii se concentrează asupra beneficiilor dezvoltării TC la angajați, dar și asupra necesității angajatorilor de a dezvolta abilitățile de gândire critică prin formare. (A.R. Sadova, J.S. Khill, N. Pashchenko, K V Tarasova, 2022)

Alte studii se concentrează pe motivele participării la educația non-formală. Un studiu se concentrează pe trei teme: educația ca plăcere, educația ca cercetare critică, educația ca resocializare și încearcă să identifice metodele și procesele de învățare care au loc în practica educațională. În acest context, au fost identificate patru principii: participarea activă a elevilor, îndrumarea distinctă a profesorilor, individualizarea și un mediu permisiv. (Schoultz, Magnus, 2023). În tema participării active a elevilor, profesorii îi implică pe participanți în discuții astfel încât să îi implice pe aceștia în procesul de învățare. Tema îndrumării distincte a profesorilor a presupus prelegerea, feedback-ul și demonstrația. Individualizarea a fost conturată ca un alt principiu și a implicat munca individuală în timpul sesiunilor de curs și a temelor pentru acasă, dar și adaptări, cum ar fi ritmul de învățare într-un curs. Faptul de a-i lăsa pe participanți să lucreze pe cont propriu le-a permis acestora să fie mai responsabili pentru procesele lor de învățare, mai activi și mai creativi.

Tema unui mediu permisiv a fost aceea de a crea o atmosferă confortabilă, de a încuraja participanții și de a le acorda atenție.

Alte studii se concentrează pe dezvoltarea TC într-un anumit context (educația culturală și religioasă, Hulya Kosar Altineyelken, 2021) sau oferă sugestii de strategii utile pentru stimularea dezvoltării TC: sarcini scrise multiple și accentuarea cercetării, oferirea de feedback detaliat privind erudiția, logica și stilul și utilizarea forumurilor de discuții online pentru a extinde discuțiile din clasă pentru a promova o gândire mai profundă și erudiție prin chestionarea și provocarea postărilor elevilor și prezentările individuale sau în echipă în clasă. (Nold, Herbert, 2017).

Indiferent de tipul de cercetare, se poate observa necesitatea unei conceptualizări a TC pentru o conceptualizare mai restrânsă a gândirii critice (Vaske, Johann M., 2001), dar și lipsa unor teste de evaluare a competenței de gândire critică la adulți. (A.R. Sadova, J.S. Khill, N. Pashchenko, K V Tarasova, 2022).

Recomandări și evoluții ulterioare

Cele mai relevante articole selectate pentru abordarea gândirii critice în educația adulților se evidențiază prin calitatea cercetărilor efectuate de autori, prin originalitatea ideilor, prin metodele și testele aplicate, precum și prin impactul lucrărilor și contribuția lor la dezvoltarea domeniului studiat. Astfel, printre recomandările remarcabile și direcțiile viitoare de cercetare pot fi menționate următoarele articole (figura 5).

Gândirea critică în contextul învățării adulților prin PBL și e-learning: Un cadru de curs, Santos Meneses, Luis & Pashchenko, Taras & Mikhailova, Aleksandra
Gândirea critică în educația adulților: O căutare evazivă pentru o definiție a domeniului (Disertație), Johann M. Vaske
Evaluarea gândirii critice la adulți: Metodologie și experiență de dezvoltare, A.R. Sadova, J.S. Khill, N. Pashchenko, K V Tarasova
Gândirea critică în educația adulților în vârstă: Contribuția experienței estetice, Alexis Kokkos
Promovarea cluburilor de carte ca învățare non-formală pentru a facilita pedagogia publică critică în organizații, Robin S Grenier, Jamie L Callahan, Kristi Kaepfel, Carole Elliott
Reflecțiile profesorilor asupra practicilor lor în educația non-formală a adulților în vârstă, Magnus Schoultz
Numerația, educația adulților și adulții vulnerabili: o viziune critică asupra unui domeniu neglijat, Iddo Gal, Anke Grotlüschen, Dave Tout, Gabriele Kaiser
Utilizarea metodelor de predare a gândirii critice pentru a crește succesul studenților: Un proiect de cercetare-acțiune, Nold, Herbert

Figura 5. Recomandări - Cărți de lectură
Sursa: contribuția proprie a autorilor

Principalele caracteristici din literatura de cercetare sunt următoarele:

1. Model de cultivare a gândirii critice:

Santos Meneses, Pashchenko și Mikhailova (2023) propun un model de cultivare a TC la cursanții adulți, concentrându-se pe integrarea responsabilității individuale și a controlului comun în procesul de învățare. Aceștia subliniază necesitatea de a dezvolta modele integrate bazate pe concepte-cheie precum responsabilitatea și controlul pentru a înțelege mai bine învățarea adulților.

2. Învățarea autodirijată și teoria critică:

Garrison (1992) pledează pentru un model de învățare prin TC care să încorporeze principiile învățării autodirijate, sugerând o schimbare de paradigmă către un cadru coerent în educația adulților.

Archibald, Neubauer și Brookfield (2018) evidențiază legătura intrinsecă dintre educația adulților și TC, subliniind importanța evaluării critice, a reflecției și a urmăririi justiției, a binelui comun și a egalității în practicile educaționale.

3. Întrebări cheie în educația adulților:

Vaske (2001) identifică trei întrebări critice pentru educația adulților: scopul și activitatea educației adulților în secolul XXI, rolurile în evoluție ale educatorilor de adulți în dezvoltarea socială și semnificația TC în practica educației adulților.

4. Evaluarea gândirii critice:

Sadova, Khill, Pashchenko și Tarasova (2022) recomandă dezvoltarea și validarea testelor pentru a măsura TC la adulți, utilizând abordarea Evidence Centered Design (ECD) și teoria modernă a răspunsului la itemi (IRT) pentru analiza psihometrică.

5. Experiența estetică și gândirea critică:

Kokkos (2013) explorează influența experiențelor estetice asupra consolidării abilităților de TC la adulți, sugerând că integrarea artei în procesul de învățare poate îmbunătăți semnificativ TC dacă devine o componentă constantă, mai degrabă decât o metodă ocazională.

6. Caracteristici procedurale ale educației adulților:

Terenko (2019) oferă informații despre modelul nord-american de educație a adulților, concentrându-se asupra caracteristicilor procedurale și sugerând viitoare direcții de cercetare pentru a analiza mai departe aceste caracteristici (figura 6.)

Rădăcinile istorice ale filozofiei progresismului asociate cu mișcarea politică progresistă în societate și educație. Baza sa este conceptul de interacțiune între educație;

Analiza literaturii științifice a arătat că educația adulților în SUA a evoluat odată cu dezvoltarea societății și are o istorie îndelungată și unele tradiții, fiind considerată în principal ca fiind o educație informală a adulților care vizează autoperfecționarea unui adult pentru a-și satisface nevoile educaționale; mecanism de formare a societății civile;

Conform filozofiei constructivismului, fiecare persoană este unică în viziunea sa asupra lumii;

Direcția comportamentală a examinat personalitatea ca un set de răspunsuri comportamentale la stimuli.

Figura 6. Modelul nord-american de educație a adulților (Terenko O. 2019)

7. Cluburile de carte ca spații de învățare nonformală:

Grenier, Callahan, Kaepfel și Elliott (2022) prezintă cluburile de lectură ca fiind spații de învățare non-formală care promovează legăturile sociale și schimbările culturale. Aceștia subliniază potențialul cluburilor de carte ca spații critice și emancipatoare pentru învățarea adulților.

8. Învățarea colectivă și valorile intrinseci:

Schultz (2023) subliniază importanța trecerii de la modelele tradiționale orientate spre cursuri la abordări de învățare colectivă în educația non-formală a adulților. El subliniază necesitatea unor întâlniri educaționale care să faciliteze dezvoltarea prin conectarea experiențelor din trecut, prezent și viitor.

9. Direcții viitoare de cercetare în domeniul literaturii:

Gal, Grotlueschen, Tout și Kaiser (2020) sugerează numeroase direcții de cercetare viitoare pentru a informa politica și a planifica intervențiile educaționale în programele de calcul pentru adulți, subliniind necesitatea unor practici bazate pe dovezi.

10. Gândirea critică în programele de studii universitare:

Herbert (2017) recomandă ca universitățile să încorporeze metode renumite în programele lor de studii pentru a dezvolta abilitățile de TC în rândul studenților, subliniind rolul crucial al învățământului superior în promovarea TC.

În general, **recomandarea subliniază necesitatea unor abordări inovatoare și integrate pentru promovarea TC în educația adulților.** De asemenea, sunt necesare cercetări suplimentare privind metodele de evaluare eficiente, integrarea artelor și a spațiilor de învățare non-formală și dezvoltarea unor cadre educaționale care să pună accentul pe responsabilitate, control și valori intrinseci. Accentul se pune pe crearea unor medii educaționale holistice și adaptabile care să răspundă nevoilor diverse ale elevilor adulți.

Revizuirea literaturii naționale

1. Experiența croată în promovarea gândirii critice în educația adulților

Am analizat situația actuală și provocările legate de promovarea gândirii critice (TC) și a pedagogiei critice (PC) în peisajul educațional croat. Cu toate acestea, textele selectate au fost mai mult legate de programe generale de gândire critică și doar tangențial legate de educația non-formală a gândirii critice pentru adulți. Cu toate acestea, prezentăm ideile și perspectivele principale după cum urmează:

1. Definiții și înțelegeri conceptuale

Există o înțelegere diversă a ceea ce constituie gândirea critică în rândul educatorilor și cercetătorilor croați. Pentru unii, gândirea critică (TC) este un proces riguros și autodisciplinat care implică raționament logic și abilități eficiente de rezolvare a problemelor (Bjelanović Dijanić, 2012). Alții identifică rolul TC în interacțiunea cu ceilalți și în luarea de decizii în cunoștință de cauză (Grozđanić, 2009), subliniind totodată natura sa abstractă și complexă (Buchberger, 2012). Această diversitate de definiții servește la ilustrarea lipsei de uniformitate în înțelegerea și aplicarea TC în cadrul practicilor educaționale.

2. Integrarea în practicile educaționale

Deși există o susținere teoretică pentru integrarea TC și PC în educație, aplicarea practică rămâne inconsecventă. De exemplu, Rautalin (2023) a constatat că studenților le lipsește adesea o înțelegere cuprinzătoare a TC și PC, subliniind lacunele din programele de învățământ superior care nu reușesc să interconecteze în mod eficient cunoștințele teoretice cu aplicarea practică. În mod similar, Buchberger, Bolčević și Kovač (2018) evidențiază discrepanța dintre cadrele teoretice și operaționalizarea lor în cadrul clasei, indicând necesitatea unei integrări mai solide și mai sistematice.

3. Metode pedagogice și formarea profesorilor

Literatura de specialitate sugerează o nevoie critică de îmbunătățire a formării profesorilor și a metodelor pedagogice pentru a promova mai bine TC. Rautalin (2023) și Majdak & Ajduković (2003) demonstrează că metodele de învățare activă și predarea interactivă pot spori semnificativ implicarea și abilitățile de gândire critică ale elevilor. Cu toate acestea, există, de asemenea, recunoașterea faptului că mulți profesori ar putea să nu fie pregătiți în mod adecvat pentru a implementa aceste metode în mod eficient. Acest lucru este reluat de Miliša & Ćurko (2010), care solicită programe de formare sistematică pentru profesori pentru a încorpora TC în practicile lor de predare.

4. Provocări și recomandări

Mai multe provocări împiedică cultivarea eficientă a TC în Croația. Printre acestea se numără:

- Dezvoltare timpurie și continuă: Inițierea educației TC într-un stadiu timpuriu, în școala primară, și continuarea acesteia în învățământul secundar și superior este esențială pentru a construi o bază solidă (Bjelanović Dijanić, 2012; Miliša & Ćurko, 2010).
- Programe de formare a profesorilor: Elaborarea unor programe de formare cuprinzătoare pentru profesori este esențială pentru a-i dota cu competențele și metodologiile necesare pentru a stimula TC la elevii lor (Grozđanić, 2009; Majdak & Ajduković, 2003).
- Metode active de învățare: Încurajarea utilizării tehnicilor de învățare activă și a metodelor interactive de predare este esențială pentru a implica studenții și pentru a promova o înțelegere mai profundă și o aplicare a principiilor TC (Rautalin, 2023).

În concluzie, în timp ce Croația recunoaște importanța gândirii critice în educație, așa cum reiese din discuțiile academice și din unele aplicații practice, mai sunt încă multe de făcut pentru a reduce decalajul dintre susținerea teoretică a gândirii critice și punerea ei în practică. Pentru a dezvolta un cadru solid de reformă educațională care să încurajeze în mod eficient abilitățile de gândire critică, este esențial să se pună în aplicare reforme sistematice în ceea ce privește formarea profesorilor, elaborarea programelor de studii și metodele pedagogice. Prin abordarea acestor provocări, Croația își poate pregăti mai bine elevii pentru a naviga și a reuși într-o lume complexă și bogată în informații.

2. Experiența lituaniană în promovarea gândirii critice în educația adulților

Interpretările și aplicațiile conceptului de gândire critică în Lituania, așa cum sunt examinate în diverse lucrări științifice, demonstrează rolul semnificativ pe care această abilitate cognitivă îl joacă în diferite domenii. O sinteză a principalelor constatări și concluzii din textele furnizate este prezentată mai jos.

1. Interpretări ale conceptului de gândire critică

Gândirea critică este esențială pentru bunăstarea individului și a societății. Articolul din 2018 al lui Indrašienė et al. subliniază rolul esențial al gândirii critice pentru bunăstarea personală și a societății. Aceasta este identificată ca fiind o competență pivot care este esențială pentru participarea efectivă atât în viața de zi cu zi, cât și pe piața muncii. Capacitatea de a se angaja în gândirea critică le permite indivizilor să ia decizii în cunoștință de cauză și să rezolve probleme, care sunt calități esențiale căutate de angajatori.

A fost utilizată o abordare multidisciplinară. Articolul folosește o abordare multidisciplinară pentru a elucida conceptul de gândire critică, integrând perspective din diverse discipline. Această analiză cuprinzătoare relevă faptul că gândirea critică înglobează atât abilități cognitive, cât și dispoziții care facilitează luarea deciziilor și rezolvarea problemelor.

De asemenea, este luat în considerare și contextul educațional. Articolul analizează, de asemenea, modul în care este abordată gândirea critică în învățământul superior. Articolul postulează că, deși gândirea critică este asociată cu succesul academic și capacitatea de inserție profesională, aplicarea sa practică în contexte din viața reală necesită investigații suplimentare.

2. Legături între gândirea critică și cea creativă

Penkauskienė (2016) examinează interrelația dintre gândirea critică și creativă, subliniind rolul lor indispensabil în atingerea succesului personal și profesional. Articolul contestă ideea că gândirea

critică și cea creativă sunt entități distincte, subliniind, în schimb, caracteristicile lor comune, inclusiv curiozitatea, deschiderea către noi experiențe și capacitatea de a reflecta și de a analiza.

Studiul indică faptul că, deși educatorii recunosc importanța gândirii critice și creative, există adesea o discrepanță între recunoașterea importanței acestor abilități și capacitatea lor de a le promova în mod eficient la elevi.

3. Aplicarea gândirii critice în consultanță

Importanța gândirii critice pentru consultanți. În studiul lor din 2021, Tolutiené și Buténiené examinează modul în care gândirea critică este aplicată de consultanții în servicii de ocupare a forței de muncă. Rezultatele cercetării indică faptul că gândirea critică este un aspect fundamental pentru a oferi consultanță de calitate. Aceasta le permite consultanților să înțeleagă nevoile clienților lor, să analizeze problemele și să ofere soluții eficiente.

Articolul subliniază importanța auto-reflecției continue, a rezolvării problemelor și a dezvoltării profesionale pentru consultanți, în vederea menținerii și îmbunătățirii abilităților lor de gândire critică.

4. Educația gândirii critice: Riscuri și contradicții

Saulius (2016) își exprimă îngrijorarea cu privire la natura vagă și uneori contradictorie a gândirii critice, așa cum este aplicată în învățământul superior. El susține că accentul nejustificat pus pe gândirea critică poate avea ca rezultat un pragmatism îngust, indiferent față de cercetările filosofice și interpretative mai extinse.

Necesitatea unei educații cu vederi largi: Articolul propune o abordare educațională care să cultive o gândire largă și independentă, în loc să se concentreze doar pe capacitatea de inserție profesională și competitivitatea pe piață.

5. Relevanța gândirii critice pentru piața muncii

Indrašiené et al. (2020) oferă o perspectivă asupra modului în care angajatorii percep gândirea critică la locul de muncă. Este evident că angajatorii acordă o valoare ridicată gândirii critice, deoarece aceasta le permite să ia decizii argumentate, să inoveze în rezolvarea problemelor și să sporească eficiența operațională. Studiul identifică o discrepanță între competențele de gândire critică promovate în politicile educaționale și nevoile reale ale pieței muncii. Angajatorii anticipează că angajații vor fi capabili să aplice gândirea critică în scenarii practice, din lumea reală, subliniind necesitatea unei congruențe sporite între cerințele educaționale și cele profesionale.

6. Semnificația gândirii critice în mediul academic

Monografia "Gândirea critică în învățământul superior și pe piața forței de muncă" de Indrašiené et al. (2021) examinează semnificația gândirii critice în mediul academic și pe piața forței de muncă.

Monografia examinează conceptualizarea gândirii critice, integrarea acesteia în programele de învățământ superior și semnificația sa pe piața muncii. Autorii subliniază natura contextuală și multidimensională a gândirii critice, abordând aspecte precum lipsa unor definiții clare și coordonarea insuficientă în dezvoltarea acestor competențe în cadrul instituțiilor de învățământ. Monografia oferă perspective cuprinzătoare prin intermediul unor analize sistematice ale literaturii, analize de programe și cercetări cu metode mixte. Ea oferă recomandări pentru a îmbunătăți dezvoltarea gândirii critice, subliniind necesitatea unor orientări clare, a unor aplicații practice și a unor abordări interdisciplinare.

Explorarea gândirii critice în Lituania relevă importanța recunoscută a acesteia în diverse sectoare, de la educație la piața muncii. Cu toate acestea, există obstacole semnificative în calea integrării și aplicării eficiente a competențelor de gândire critică în contexte reale. Se recomandă ca instituțiile de învățământ să pună un accent mai mare pe aplicațiile practice ale gândirii critice, asigurându-se că studenții sunt dotați cu abilitățile cerute de angajatori. În plus, este necesară o dezvoltare profesională continuă și o autorefecție în rândul practicienilor pentru a-și menține și îmbunătăți competențele de gândire critică. Abordarea acestor lacune poate contribui la reducerea decalajului dintre formarea academică și cerințele pieței muncii, promovând în cele din urmă o forță de muncă cu un spirit critic și mai adaptabilă.

3. Experiența letonă în promovarea gândirii critice în educația adulților

În studiul "Educația privind gândirea critică, alfabetizarea mediatică și judecata", condus de editorul științific Prof. Maija Kūle și realizat la Universitatea din Letonia în colaborare cu diferite departamente și instituții, se explorează aspectele contopite ale gândirii critice, ale alfabetizării mediatice și ale judecății. Studiul, publicat în 2018, se extinde dincolo de domeniul educației pentru a aborda implicațiile societale mai largi ale abilităților de gândire critică. Studiul oferă perspective și recomandări pentru factorii de decizie, pledând pentru promovarea abilităților de gândire critică în diferite sectoare. Studiul evaluează în mod specific starea actuală a gândirii critice în educație, examinează intersecția gândirii critice cu educația mediatică și oferă strategii pentru a promova o perspectivă critică asupra diseminării informațiilor, în special în era digitală. Analiza și recomandările studiului sunt concepute pentru a dota indivizii cu abilitățile necesare pentru a analiza, evalua și lua decizii în cunoștință de cauză în mijlocul avalanșei de informații din societatea contemporană.

Într-un material metodologic, publicat în 2010, realizat de Centrul de Dezvoltare a Educației (CDE), "Arta de a gândi pentru toți sau cum să gândim cu bucurie și entuziasm", cuprinde articole analitice la care au contribuit diverși profesioniști, inclusiv experți în educație, jurnaliști și politicieni. Publicația servește drept ghid pentru promovarea unei culturi a gândirii critice în Letonia, dând posibilitatea indivizilor să navigheze în probleme complexe și să contribuie în mod semnificativ la

societate. Prin exemple din viața reală și exerciții practice, autorii încearcă să încurajeze indivizii să reflecteze asupra proceselor lor de gândire, să exploreze diverse perspective și să aplice abilitățile de gândire critică în scenarii de luare a deciziilor și de rezolvare a problemelor.

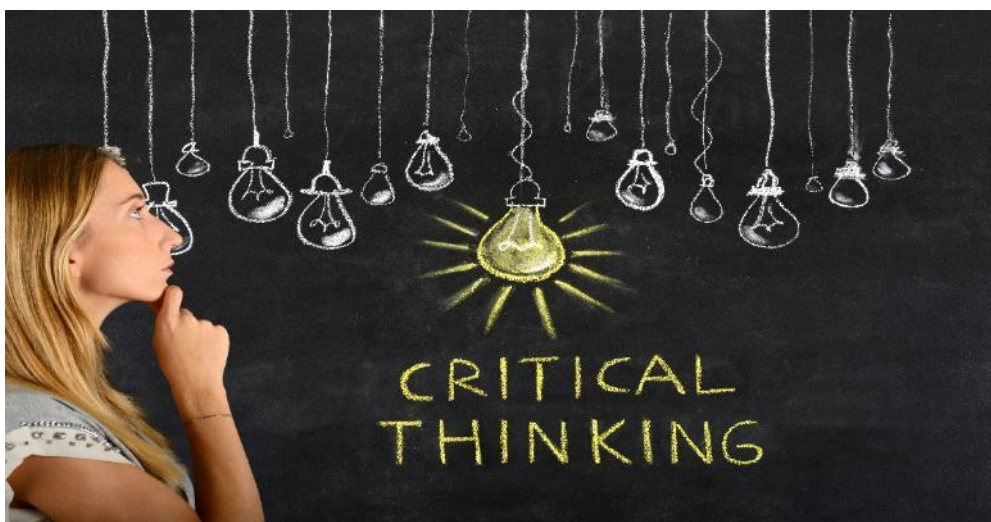
În concluzie, promovarea gândirii critice le permite indivizilor să facă față provocărilor, să distingă între adevăr și dezinformare și să se angajeze în dialoguri constructive și în procese de rezolvare a problemelor.

4. Experiența românească în promovarea gândirii critice în educația adulților

23

Articolul "Formarea adulților în România - analiză critică" oferă o examinare aprofundată a educației adulților în România, elucidând instituțiile implicate, tendințele predominante și factorii care influențează alegerea cursurilor de formare de către adulți. Autorii utilizează o abordare de cercetare cantitativă, implicând 114 respondenți adulți, pentru a explora opiniile și considerațiile care ghidează deciziile adulților în ceea ce privește participarea la cursuri de formare. Studiul subliniază necesitatea unei promovări mai eficiente a cursurilor de formare profesională și a unei alinieri mai strânse la cerințele de pe piața muncii. În concluzie, constatările indică necesitatea de a acorda o mai mare atenție îmbunătățirii accesibilității la oportunitățile de formare și asigurării relevanței acestora pentru nevoile forței de muncă din România.

De ce au nevoie adulții de gândire critică?

În fața problemelor globale, gândirea critică devine o parte integrantă a competențelor de bază necesare pentru o viață viitoare de succes (OCDE, 2018). Gândirea critică a fost declarată de Forumul Economic Mondial (2020) drept una dintre cele mai importante competențe pe piața muncii. Această abilitate este relevantă pentru toate nivelurile de educație, de la învățământul preșcolar, general și superior până la formarea profesională ca o competență de învățare pe tot parcursul vieții (Indrașienă, et al., 2021; Halpern, 2014; Brookfield, 2012; Apple, 2006). Gândirea critică în era digitală de astăzi este mai necesară ca niciodată. Suntem în mod constant bombardați cu o cantitate nesfârșită de informații.

A crede tot ce citești postat oriunde ar trebui să fie urmat întotdeauna de un gând, cine a scris asta, sau unde este postat? Este o sursă de încredere și respectabilă? Astăzi, când fiecare informație de care ai nevoie este disponibilă cu un clic sau cu o derulare, gândirea critică este mai importantă ca niciodată. Social media a schimbat peisajul umanității. Este un fapt. Cercetările efectuate de Universitatea Stanford au oferit rezultate în care s-a detectat că social media poate diminua cantitatea de capacitate mentală pe care o petrecem pentru orice problemă sau sarcină. Oamenii citesc mai puține cărți, iar principalele lor surse de informare sunt social media sau informațiile online în general. Este imperativ să încurajăm gândirea critică în toate domeniile vieții.

În general, gândirea critică este o abilitate indispensabilă care le permite adulților să navigheze prin complexitatea vieții moderne, să facă alegeri în cunoștință de cauză, să rezolve problemele în mod eficient și să contribuie în mod pozitiv la societate.

Educația adulților este menită să ducă la formarea de lucrători calificați care să posede gândirea critică și abilitățile de rezolvare a problemelor pentru a le permite să reușească într-o economie în care schimbările se produc cu o viteză accelerată (Arend, 2011). Gândirea critică le permite angajaților din organizații să analizeze probleme complexe, concentrându-se pe rezultatul dorit (Power, 2016), permițându-le să gândească creativ, independent, să ia decizii, să ia măsuri și să ajungă la concluzii pentru situațiile investigate (Indrașienă, et al., 2021; Tripathy, 2020; Ahrari, Bahaman, Md Salleh, & Zeinab, 2016; Abed, Amir, & Davoud, 2015; Piawa, 2010; Hassan & Ghida, 2007). Mulți cercetători tind să lege gândirea critică de alte abilități deosebit de importante, cum ar fi *reflecția* și *creativitatea* (García-Moro, Gómez-Baya, Muñoz-Silva, & Martín-Romero, 2021).

Doar prima întrebare a fost obligatorie, fiecare respondent va trebui să aleagă dacă răspunde la toate întrebările rămase sau la unele dintre ele. Cinci experți au răspuns la interviu, iar răspunsurile lor ne permit să împărtășim unele dintre ideile echipei de cercetare, împărtășind experiența și expertiza lor.

Opiniile converg către faptul că TC este o **abilitate de viață cotidiană** și converg, de asemenea, către principiile generale ale literaturii mai largi privind TC și educația adulților. Provocările zilnice, precum dezinformarea, știrile false, manipularea, pot fi abordate cu **gândirea critică ca antidot**. Modelele de rol ale adulților care utilizează TC reprezintă un factor de impact ridicat pentru viața familiei și a prietenilor, precum și opiniile oneste și mai puțin părtinitoare pe care le putem oferi colegilor și membrilor familiei.

[TC] are un impact direct, deoarece creează o cultură a comunicării reciproce, în ceea ce privește deschiderea față de diferitele puncte de vedere, respectul și mai puțin părtinitoare, onestitatea. Adulții cu spirit critic pot servi drept modele pentru membrii familiei, prietenii și colegii lor (Expert 4).

Dezvoltarea gândirii critice contribuie la o mai bună gestionare a relațiilor interpersonale "pentru ca ei să-și poată gestiona viața cu înțelepciune - să fie stăpâni pe ea. De asemenea, pentru a putea înțelege și reacționa în mod adecvat la ceea ce se întâmplă în lume, în special la manipulări. Pentru a fi întotdeauna de partea dreptății și a adevărului". (Expert 1)

Gândirea critică aduce **decizii înțelepte** și o **înțelegere mai largă**. Ar trebui să se pună întrebări pentru a verifica faptele și a obține informații suplimentare:

"Un adult care gândește critic va pune întotdeauna la îndoială informațiile și va căuta mai multe surse pentru a găsi răspunsul la întrebare." (Expert 2)

"Persoanele cu spirit critic sunt capabile să sorteze informațiile, să citească "printre rânduri" și să ia decizii în cunoștință de cauză. De asemenea, acestea își exprimă opiniile online numai dacă acestea se bazează pe dovezi și nu sunt părtinitoare". (Expert 3)

În ceea ce privește impactul social mai larg în viața lor, experții au spus că persoanele cu spirit critic pot recunoaște nedreptatea și sunt pregătite să se opună. Aceștia iau poziție în probleme sociale importante și nu sunt descurajați de posibile consecințe negative în căutarea adevărului și a justiției. Dezvoltarea gândirii critice promovează un rol activ în învățarea pe tot parcursul vieții și în procesele sociale. Deși educația și exercitarea unei bune judecăți nu garantează fericirea sau succesul

economic, ele cresc semnificativ șansele de a atinge aceste obiective. În plus, gândirea critică ajută la o mai bună înțelegere a situațiilor de viață și la îmbunătățirea relațiilor cu ceilalți.

În viața complicată și complexă a unui adult, spiritul CT ar putea aduce rezultate negative subiectului. Trei dintre experți au avut această opinie, iar doi experți au spus că nu există consecințe negative ale utilizării CT.

Gândirea critică face viața mai complicată și chiar periculoasă. Mulți oameni decid să nu-și exprime gândurile critice pentru că ar putea să-și piardă locul de muncă, prietenii și chiar să fie uciși (ca în cazul lui Khodorkovsky). (Expert 1)

Gândirea critică se referă la modul în care abordezi problemele, întrebările, chestiunile. Este cel mai bun mod pe care îl cunoaștem pentru a ajunge la adevăr. Cu toate acestea, încă nu există garanții, nu există răspunsuri la toate întrebările noastre în viața reală. (Expert 2)

În ceea ce privește definiția TC, experții confirmă definițiile prezentate în prima secțiune a acestei lucrări, mai exact, interpretarea, analiza, evaluarea, inferența, explicația și autoreglarea sunt menționate ca fiind abilități de gândire critică. Deși nu au fost menționate dispoziții sau standarde, din răspunsurile primite putem identifica analiticitatea, căutarea adevărului, deschiderea de spirit, precum și claritatea, acuratețea, autonomia sau civilitatea.

Concluzii

Literatura actuală privind gândirea critică (TC) în educația adulților relevă un decalaj semnificativ atât în cadrele teoretice, cât și în cele practice. Este recunoscută nevoia de competențe de TC la locul de muncă și sunt susținute abordări pedagogice inovatoare, cum ar fi învățarea online și cea bazată pe probleme. Cu toate acestea, evaluarea TC rămâne o provocare.

Au fost propuse mai multe modele și strategii pentru integrarea eficientă a TC în învățarea adulților. Printre abordările-cheie se numără importanța dialogului cursant-facilitator și a responsabilizării cursantului. În plus, se sugerează corelarea gândirii evaluative cu TC pentru a îmbunătăți practica profesională.

Mediile de învățare non-formală, cum ar fi cluburile de lectură, s-au dovedit a fi promițătoare în promovarea TC prin conexiuni sociale și angajament reflexiv. Integrarea artelor și concentrarea asupra cunoștințelor de matematică îmbogățește și mai mult abordările TC în educația adulților.

Diferite pedagogii se află în centrul diferitelor tradiții educaționale. Modelul nord-american se axează pe învățarea pe tot parcursul vieții și pe adaptabilitatea la schimbările economice. Practicile pedagogice reflexive din tradițiile nordice și germane oferă, de asemenea, perspective valoroase. Un cadru cuprinzător de competențe pentru educatorii de adulți subliniază importanța competențelor pedagogice, relaționale, contextuale și reflexive.

Promovarea TC în învățarea adulților necesită strategii multiple. Acestea includ metodologii centrate pe cursant, o practică reflexivă continuă și medii de învățare care să încurajeze atât învățarea individuală, cât și cea în colaborare. Scopul final este de a dota adulții cu abilitățile de gândire critică necesare pentru succesul personal și profesional într-o lume în schimbare rapidă.

Bibliografie

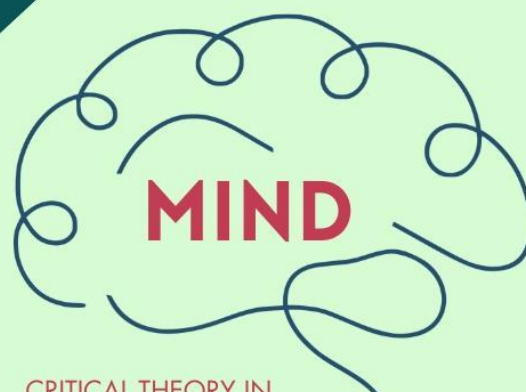
1. Abed, S., Amir, H. M., & Davoud, H. (2015). Efectul modelului de sinectică asupra creșterii nivelului de rezolvare a problemelor și a abilităților de gândire critică la studenții din provincia alborz. *WALIA Journal*, 31: 110-18.
2. Ahrari, S., Bahaman, A., Md Salleh, H. N., & Zeinab, Z. (2016). Aprofundarea abilităților de gândire critică prin implicarea civică în învățământul superior din Malaezia. *Thinking Skills & Creativity*, 22, 121-128, doi: <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2016.09.009>.
3. Altinyelken, H.K. (2021) *Gândirea critică și educația islamică non-formală: Perspective de la tinerii musulmani din Țările de Jos*. Cont Islam 15, 267-285. <https://doi.org/10.1007/s11562-021-00470-6>
4. Apple, M. W. (2006). *Educarea în mod "corect": Markets, Standards, God, and Inequality (Piețe, standarde, Dumnezeu și inegalitate)*. New York: Routledge.
5. Archibald, T., Neubauer, L. C., & Brookfield, S. D. (2018). Evaluatorul critic reflexiv: Contribuțiile educației adulților la evaluarea pentru justiție socială. *New Directions for Evaluation*, 158, 109-123.
6. Arend, B. D. (2011). *Utilizarea evaluării pentru a promova gândirea critică și abilitățile de rezolvare a problemelor la adulți. Assessing and Evaluating Adult Learning in Career and Technical Education*. 154-172.
7. Behar-Horenstein, L. S., & Niu, L. (2011). Predarea abilităților de gândire critică în învățământul superior: O trecere în revistă a literaturii. *Journal of College Teaching & Learning (TLC)*, 8(2), 25-41.
8. Bjelanović, D., Ž. (2012). *Some Methods For The Development Of Students' Critical Thinking According To The Err System*, Disponibil la: <https://hrcak.srce.hr/94727>
9. Brookfield, S. (1987). *Lhefopingcenticaf gânditori*. San Francisco: Jossey-Bass.

10. Brookfield, S. D. (2013). *Tehnici puternice pentru predarea adulților*. John Wiley & Sons.
11. Buchberger, I. (2012), *Manual de gândire critică*, disponibil la: https://www.researchgate.net/publication/292996183_Kriticko_misljenje
12. Buchberger, I., Bolčević V., Kovač V. (2018), *Critical Thinking In Education: Past Contributions And Open Directions*, Disponibil la: <http://dx.doi.org/10.21464/mo45.124.109129>
13. Daiva, P. (2016). *Legături între gândirea critică și creativă*, Disponibil la: <https://etalpykla.lituanistika.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2016~1568989912220/datastreams/DS.002.0.01.01.ARTIC/content>
14. García-Moro García-Moro Brookfield, S. (2012). *Predarea pentru gândirea critică. Instrumente și tehnici pentru a-i ajuta pe elevi să-și pună la îndoială presupunerile*. San Francisco: Jossey-Bass.
15. Chance, P. (1986). *Gândirea în sala de clasă: A Survey of Programs*. New York: Teachers' College. Universitatea Columbia.
16. Condon, W., & Kelly-Riley, D. (2004). Evaluarea și predarea a ceea ce prețuim: Relația dintre scrisul la nivel de colegiu și abilitățile de gândire critică. *Assessing Writing*, 9, 56-75. <https://doi.org/10.1016/j.asw.2004.01.003>.
17. Education Development centre (EDC) (2010), *Thinking Art For Everyone sau cum să gândești cu bucurie și entuziasm*, Editura NORDIK.
18. Ennis, R. H. (1962). "Un concept de gândire critică". *Harvard Educational Review*, 32 (1); 81-111.
19. Facione, P. (1990). *Gândirea critică: A Statement of Expert Consensus for Purposes of Educational Assessment and Instruction*. CA, SUA: The California Academic Press: Millbrae.
20. Gal, I., Grotlüschen, A., Tout, D. et al. (2020) Numeracy, adult education, and vulnerable adults: a critical view of a neglected field. *ZDM Mathematics Education* 52, 377-394. <https://doi.org/10.1007/s11858-020-01155-9>
21. García-Moro, F., Gómez-Baya, D., Muñoz-Silva, A., & Martín-Romero, N. (2021). Un studiu calitativ și cantitativ asupra critical Thinking in Social Education Degree Students. *Sustainability*, 13, 6865, doi: <https://doi.org/10.3390/su13126865>.
22. Garrison, D. (1992). Gândirea critică și învățarea autodirijată în educația adulților: O analiză a aspectelor legate de responsabilitate și control. *ADULT EDUCATION QUARTERLY*, 42 (3), 136-148.
23. Gitata, T. & Giedre, B.(2021). *Application Of Critical Thinking Skills In The Activities Of Consultant*, Disponibil la: <https://etalpykla.lituanistika.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2021~1695299198229/datastreams/DS.002.0.01.01.ARTIC/content>
24. Grenier, R. S., Callahan, J. L., Kaepfel, K., & Elliott, C. (2022). Avansarea cluburilor de carte ca învățare non-formală pentru a facilita pedagogia publică critică în organizații. *Management Learning*, 53(3), 483-501. <https://doi.org/10.1177/13505076211029823>
25. Halpern, D. (2014). *Gândire și cunoaștere: An Introduction to Critical Thinking*, ed. a 5-a. New York: Psychology Press.

26. Hassan, K., & Ghida, M. (2007). Validarea evaluării gândirii critice Watson Glaser Critical Thinking Appraisal. *Higher Education*, 54, 361-383.
27. Indrašienė, V., Jegelevičienė, V., Merfeldaitė, O., Penkauskienė, D., Pivorienė, J., Railienė, A., & Valavičienė, N. (2018). Kritinio mąstymo sampratos interpretacijos [Interpretări ale conceptului de gândire critică]. *Socialinis darbas [Social Work]*, 16(2), 266-278. <https://etalpykla.lituanistika.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2018~1549357353875/J.04~2018~1549357353875.pdf>
28. Indrašienė, V., Jegeleviciene, V., Merfeldaite, O., Penkauskiene, D., Pivoriene, J., Railiene, A., Sadauskas, J., & Valaviciene, N. (2020). Angajatul cu gândire critică: Punctul de vedere al angajatorilor. *Entrepreneurship and Sustainability*, 7(4), 2590-2603. [https://doi.org/10.9770/jesi.2020.7.4\(2\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2020.7.4(2))
29. Indrašienė, V., Jegelevičienė, V., Merfeldaitė, O., Penkauskienė, D., Pivorienė, J., Railienė, A., . . . Valavičienė, N. (2021). Valoarea gândirii critice în învățământul superior și pe piața muncii: Vocea părților interesate. *Științe sociale*, 10(8), 286. <https://doi.org/10.3390/socsci10080286>.
30. Kokkos, A. (2013) Gândirea critică în educația adulților în vârstă: Contribuția experienței estetice. *Jurnalul internațional al educației și îmbătrânirii*, 3, 2, 137- 150.
31. Kule, M. (2018). *Educația gândirii critice, alfabetizarea mediatică, judecata*, Disponibil la: (în engleză): Euro_Kritiska_domasanas.pdf (lu.lv)
32. Kumar, R., & Refaei, B. (2017). Pedagogia învățării bazate pe probleme încurajează gândirea critică a studenților despre scris. *Interdisciplinary Journal of Problem-Based Learning*, 11(2), 1-10, doi: <https://doi.org/10.7771/1541-5015.1670>.
33. Marina, M. & Marina, A. (2003), *How To Prepare Students Of Social Work For Critical Thinking And Activity In The Field Of Juvenile Delinquency*, Disponibil la: <https://hrcak.srce.hr/clanak/5811>
34. Mayer, R., & Goodchild, F. (1990). *Gânditorul critic*. New York: Wm. C. Brown.
35. McPeck, J. E. (1981). *Gândirea critică și educația*. New York: St Martin's Press.
36. Meneses, L. F. S., Pashchenko, T., & Mikhailova, A. (2023). Gândirea critică în contextul învățării adulților prin PBL și e-learning: Un cadru de curs. *Abilități de gândire și creativitate*, 101358. <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2023.101358>
37. Mihăilă, A. R., & Păduraru, M. E. (2017). Formarea adulților în România - analiză critică. In E. Soare, & C. Langa (Eds.), *Education Facing Contemporary World, European Proceedings of Social and Behavioural Sciences*, 23, 1372-1379. Future Academy. <https://doi.org/10.15405/epsbs.2017.05.02.168>
38. Moore, B., & Parker, R. (1991). *Gândirea critică*. Ed. a 3-a. California: Mayfield Publishing Company.
39. Nold, H. (2017). Utilizarea metodelor de predare a gândirii critice pentru a crește succesul studenților: Un proiect de cercetare-acțiune. *Jurnalul internațional de predare și învățare în învățământul superior*, 29(1), 17-32.

40. OCDE, (2018). *Predarea pentru competențe globale într-o lume în schimbare rapidă*. Paris: OECD Publishing.
41. Paul, R., & Elder, L. (2006). Ghidul în miniatură al gândirii critice: Concepts and Tools. *The Foundation for Critical Thinking*, Retrieved from: http://www.criticalthinking.org/files/Concepts_Tools.pdf.
42. Penkauskienė, D., Railienė, A., & Cruz, G. (2019). Cum este evaluată gândirea critică pe piața muncii? Perspective ale angajatorilor din diferite țări europene. *Studii în învățământul superior*, 1-12, doi: 10.1080/03075079.2019.1586323.
43. Rautalin, M. (2023). *Relația dintre pedagogia critică și gândirea critică*, disponibil la: <https://repozitorij.ffst.unist.hr/islandora/object/ffst:4017>
44. Saulius, T. (2016). *Critical Thinking Education - Is It a New Sophistic?*, Disponibil la: <https://etalpykla.lituanistika.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2015~1599736963304/datastreams/DS.002.0.01.01.ARTIC/content>
45. Terenko, O. (2019). IDEI CONCEPTUALE ȘI ORIENTATORI AI MODELULUI NORD-AMERICAN DE EDUCAȚIE A ADULȚILOR. *EUREKA: Social and Humanities*, (3), 38-43. <https://doi.org/10.21303/2504-5571.2019.00906>. <https://doi.org/10.21303/2504-5571.2019.00906>
46. Piawa, C. (2010). Construirea unui test pentru evaluarea simultană a gândirii creative și critice. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 2:551-559, doi: <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2010.03.062>.
47. Power, J. B. (2016). A început să se schimbe modul în care gândesc? Mutarea nivelului de reflecție al studenților de licență de la unde este la unde trebuie să fie. *Teaching in Higher Education (Predarea în învățământul superior)*, 21, 235-48.
48. Sadova A.R., Khill J.S., Pashchenko N.V., Tarasova K.V. (2022) Evaluarea gândirii critice la adulți: Metodologie și experiență de dezvoltare, *Journal of Modern Foreign Psychology*, 11(4), 105-116. DOI: 10.17759/jmfp.2022110409
49. Schoultz, M. (2023). Reflecțiile profesorilor asupra practicilor lor în educația non-formală a adulților în vârstă. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 1-15. <https://doi.org/10.1080/00313831.2023.2196543>
50. Smith, G. (2003). Dincolo de gândirea critică și de luarea deciziilor: predarea studenților din domeniul afacerilor cum să gândească. *Journal of Management Education*, 27, 24-51, doi: <http://dx.doi.org/10.1177/1052562902239247>.
51. Snyder, L. G., & Snyder, M. (2008). Predarea gândirii critice și a abilităților de rezolvare a problemelor. *Delta Pi Epsilon Journal*, 50 (2); 90-99.
52. Tripathy, M. (2020). Dimensiuni ale gândirii critice în managementul locului de muncă și dezvoltarea personală: o analiză conceptuală. *Multidisciplinary Journal for Education Social and Technological Sciences*, 7(2), 1-19, doi: <https://doi.org/10.4995/muse.2020.12925>.
53. Vaske, J. M. (2001). *Gândirea critică în educația adulților: O căutare evazivă pentru o definiție a domeniului*. Teză de doctorat nepublicată. Drake University, Des Moines, Iowa.

54. Višnja, G. (2009), *Teaching and Evaluating Critical Thinking*, disponibil la: <https://hrcak.srce.hr/82826>
55. Forumul Economic Mondial, (2020). Disponibil online: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2020.pdf (accesat la 3 august 2022).
56. Zlatko, M. & Bruno, C. (2010), *Education For Critical Thinking And Media Manipulation*, disponibil la: <https://hrcak.srce.hr/55353>

CRITICAL THEORY IN
ADULT EDUCATION PRACTICE:
EMPOWERMENT FOR CRITICAL ACTIONS

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein. Project number: 2023-1-LT01-KA220-ADU-000153426